

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی در بین دانشجویان غیر بومی دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه: آزمون نقش میانجی هوش فرهنگی

سید مهدی اعظامی¹
جواد کیهان²

چکیده

هدف: ناتوانایی سازگاری فرهنگی و نبود تعاملات بین فرهنگی از جمله مشکلات تحصیلی دانشجویان غیر بومی است که به صورت اجتناب از کمک‌طلبی تحصیلی نمود پیدا می‌کند. بر این اساس، هدف مطالعه حاضر آزمون ساختاری روابط بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی به واسطه هوش فرهنگی در میان دانشجویان غیر بومی آزاد ارومیه بود. **روش:** برای نیل به هدف، تعداد 210 نفر از دانشجویان غیر بومی مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان گروه نمونه انتخاب و به پرسشنامه‌های کمک‌طلبی تحصیلی، هوش فرهنگی و سبکهای هویت پاسخ دادند. **یافته‌ها:** نتایج آزمون مدل یابی معادلات ساختاری نشان داد که بین سبک هویت اطلاعاتی با هوش فرهنگی، رابطه مثبت و بین سبک هویت سردرگم با هوش فرهنگی، رابطه منفی وجود دارد و سبک هویت هنجاری با هوش فرهنگی رابطه‌ای ندارد. همچنین بین هوش فرهنگی با کمک‌طلبی نیز رابطه معناداری وجود داشت. **نتیجه‌گیری:** نتایج تحقیق حاضر نشان داد که مدل مفهومی با مدل آزمون شده دارای برازش بوده و نیز هوش فرهنگی در روابط بین سبک هویت اطلاعاتی و کمک‌طلبی تحصیلی نقش واسطه را دارد.

واژگان کلیدی: هوش فرهنگی، کمک‌طلبی تحصیلی، سبکهای هویت، دانشجویان غیر بومی.

دریافت مقاله: 96/01/16؛ تصویب نهایی: 96/11/10.

1. کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه.
2. دکتری تخصصی برنامه‌ریزی درسی و استادیار گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول) / نشانی: ارومیه، پنج کیلومتری جاده سلماس، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه / نمابر: 04432759180 / Email: J.abdeli@iaurmia.ac.ir

الف) مقدمه

اهمیت آموزش عالی و دانشگاهها در عصر حاضر به حدی بارز شده است که مفاهیمی همچون: توسعه پایدار، اقتصاد دانش‌بنیان و سرمایه انسانی به کیفیت دانشگاهها و آموزش عالی بستگی دارند (بلک‌مور،¹ 2007). در این زمینه، آنچه بیش از همه می‌تواند در بستر دانشگاهها فراهم آید، تولید دانش است؛ به طوری که امروزه تولید دانش، پیشرفت تحصیلی و اشاعه آن را از کارکردهای اصلی آموزش عالی می‌دانند (بازرگان و اسحاقی، 1387). به گفته برخی صاحب‌نظران (فاضلی، 1382)، آموزش عالی کشور در حالت بحران به سر می‌برد و کمبود تولید علم و عدم توسعه علمی در آن دیده می‌شود. در این راستا، ذکایی و اسماعیلی (1390)، عدم همکاری‌های پژوهشی بین دانشجویان با هم و دانشجویان با اساتید را از جمله موانع کاهش تولید علمی در آموزش عالی می‌دانند. برخی صاحب‌نظران برای افزایش همکاری‌های پژوهشی و علمی در بین دانشجویان و دانش‌آموزان، از مفهوم کمک‌طلبی² آموزشی استفاده می‌کنند (نیومن،³ 1998؛ باتلر،⁴ 2006). کمک‌طلبی تحصیلی که اشاره به جستجوی کمک از دیگران در هنگام رویارویی با دشواری تحصیلی دارد (نیومن، 1998)، کمبود کمک‌طلبی تحصیلی در بین برخی دانشجویان جدیدالورود، دانشجویان با پیشینه فرهنگی و قومی متفاوت، دانشجویان غیر بومی و بین‌المللی به دلیل تفاوت‌های فردی و فرهنگی و عدم توانایی سازگاری با محیط جدید بیشتر محسوس است (حیدری و مکتبی، 1390) که می‌تواند به عدم موفقیت تحصیلی این دانشجویان و کاهش همکاری‌های علمی و پژوهشی منجر شود (کرایچ و نیومن،⁵ 2010). لذا مطالعه عوامل مؤثر بر کمک‌طلبی تحصیلی دانشجویان غیر بومی می‌تواند مهم تلقی شود.

اساس سازه کمک‌طلبی تحصیلی در نظریه یادگیری مشارکتی و یگوتسکی نهفته است. بر اساس این نظریه، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان چنانچه با هم مشارکت داشته باشند، افزایش خواهد یافت (ریو،⁶ 2009). کمک‌طلبی به مثابه تلاش فعالانه برای استفاده از امکانات موجود برای دستیابی به موفقیت تحصیلی تعریف می‌شود (باتلر، 2006). رفتار کمک‌طلبی دارای دو بُعد اجتناب از کمک و درخواست کمک است؛ اجتناب از کمک به رفتاری اشاره دارد که در آن دانش‌آموز نیازمند کمک، از کمک گرفتن خودداری می‌کند، اما درخواست کمک به رفتاری اشاره دارد که در آن دانش‌آموزان از دیگران در مورد تکالیف مبهم مشورت و راهنمایی می‌طلبند (چنگ و تسای،⁷ 2011)، کمک‌طلبی آموزشی شامل رفتارهایی از قبیل پرسش از معلمان،

-
1. Blackmur
  2. Help- Seeking
  3. Numan
  4. Butler
  5. Karabenick & Neuman
  6. Reeve
  7. Cheng & Tsai

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... 109

همکلاسی‌ها و والدین درباره تقاضای توضیح بیشتر در موضوع خاص، گرفتن سرنخ‌ها و راه‌حلهای حل مسئله و جستجوی سایر کمکهای تحصیلی است. (زوشو و بارنت، 2011¹)

هویت از جمله ویژگی‌های فردی است که می‌تواند در تعاملات اجتماعی مؤثر باشد. افراد با هویت‌های رشد یافته می‌توانند با اعتماد به نفس در خصوص نیازها و تمایلات خود با دیگران بحث کنند و در صورت نیاز از دیگران کمک و همکاری بطلبند. در مقابل، افراد با هویت‌های رشد نیافته، در بیان احساسات و نیازهای خود عاجزند (اریکسون، 1986²). دیدگاه‌های اریکسون در مورد هویت توسط برخی روان‌شناسان تفسیر شده و گسترش یافته است. یکی از این افراد، میشل برزونسکی³ است. وی با معرفی سبکهای هویتی،⁴ بر نحوه پردازش اطلاعات و نحوه برخورد با مشکلاتی که در دوران بحران هویت ایجاد می‌شود، تأکید کرد. بر اساس دیدگاه او، هویت یک ساختار شناختی و چارچوب ارجاعی⁵ شخصی است که برای تفسیر تجارب و اطلاعات مربوط به خود شخص و پاسخگویی به پرسشهایی درباره مفهوم زندگی، معناداری و مقصود آن به کار گرفته می‌شود. برزونسکی با نظریه خود، سه سبک هویت اطلاعاتی،⁶ هویت هنجاری⁷ و هویت سردرگم/اجتنابی⁸ را مشخص کرد (برزونسکی، 2003). افراد با سبک هویتی اطلاعاتی به صورت فعال و آگاهانه به جستجوی اطلاعات و ارزیابی آنها پرداخته، سپس از اطلاعات مناسب استفاده می‌کنند. سبکهای هنجاری در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با موضوعات هویتی، به هم‌نوایی با انتظارات و دستورات افراد مهم و گروه‌های مرجع می‌پردازند و سبکهای سردرگم، هنگام مواجه شدن با مسائل شخصی خود اجتناب می‌کنند (برزونسکی و همکاران، 2011)، از آنجا که رفتار کمک‌طلبی مفهوم اجتماعی است، تحقیقات اندکی به رابطه بین رفتار کمک‌طلبی با سبکهای هویت اشاره کرده‌اند (گنجی و همکاران، 1390؛ باسکینز و مادن، 2010⁹؛ ورودن و همکاران، 2010¹⁰)، ولی این تحقیقات به نقش فرهنگ در روابط بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی، به ویژه در بین دانشجویان با تفاوت‌های فرهنگی کم توجه بوده‌اند.

رفتار کمک‌طلبی تحت تأثیر فرهنگ است. برای نمونه در فرهنگهای فردگرا، رفتار کمک‌طلبی، رفتاری غیر انطباقی شناخته می‌شود؛ ولی برعکس، در فرهنگهای جمع‌گرا، کمک‌طلبی عنصری مطلوب شناخته می‌شود (باتلر، 1998؛ ورودن و همکاران، 2010). در این راستا، هوش فرهنگی مهارتی است که می‌تواند در

1. Zusho & Barnett

2. Ericson

3. Berzonsky

4. Identity Style

5. Reference Frame

6. Information Style

7. Normative Style

8. Diffuse/ Avoidant Style

9. Skinner & Madden

10. Verouden, Vonk & Meijman

روابط بین سبکهای هویت و رفتار کمک‌طلبی نقش واسطه داشته باشد و رفتار کمک‌طلبی دانشجویان غیر بومی با تفاوت‌های فرهنگی را تعدیل کند. هوش فرهنگی به عنوان قابلیت یادگیری الگوهای جدید در تعاملات فرهنگی و ارائه پاسخهای رفتاری صحیح به این الگوها تعریف شده است (ارلی و آنگ،¹ 2003). ارلی و آنگ (2003)، چهار بعد را برای هوش فرهنگی در نظر می‌گیرند؛ بعد اول، انگیزش هوش فرهنگی؛ بیانگر علاقه فرد به آموختن فرهنگهای دیگر و تعامل با افرادی از فرهنگهای مختلف است. بعد دوم، دانش یا شناخت هوش فرهنگی؛ بیانگر درک فرد از تشابهات و تفاوت‌های فرهنگی است. بعد سوم، استراتژی (فراشناخت) هوش فرهنگی؛ بدین معناست که فرد چگونه تجربیات میان فرهنگی را درک می‌کند. بعد چهارم، رفتار هوش فرهنگی؛ قابلیت فرد برای سازگاری با آن دسته از رفتارهای کلامی و غیر کلامی را در بر می‌گیرد که برای برخورد با فرهنگهای مختلف مناسب‌اند. (آنگ و وندینه،² 2008)

نتایج بسیاری از تحقیقات، اثربخشی رفتار کمک‌طلبی را بر پیشرفت تحصیلی نشان داده‌اند (ریان و شین،³ 2011؛ شکی و همکاران،⁴ 2015؛ حییی، 1392؛ آرام‌فر و زینالی، 1394)؛ با این حال، بسیاری از صاحب‌نظران رفتار کمک‌طلبی را پدیده‌ای اجتماعی می‌دانند که ریشه در تعاملات بین افراد دارد (نوبن، 1990؛ ریان، پیترچ و میگی، 2001)، در این راستا، باتلر (2006) بیان می‌کند از آنجا که کمک‌طلبی نوعی رفتار بین فردی است، می‌تواند از تفاوت‌های فردی و فرهنگ افراد تأثیرپذیر باشد.

هوش فرهنگی مهارتی است که به نظر می‌رسد می‌تواند در روابط بین سبکهای هویت و رفتار کمک‌طلبی نقش واسطه داشته باشد و رفتار کمک‌طلبی دانشجویان غیر بومی با تفاوت‌های فرهنگی را تعدیل کند. بر این اساس و با توجه به خلأ مطالعاتی در زمینه نقش واسطه هوش فرهنگی در روابط بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی، تحقیق حاضر در نظر دارد به این سؤال پاسخ دهد که آیا هوش فرهنگی در روابط بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی در میان دانشجویان غیر بومی دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه نقش واسطه دارد یا خیر؟

---

1. Earley & Ang
2. Ang & Van Dyne
3. Ryan & Shin
4. Schenke, Lam & Conley

ب) ادبیات تحقیق

1. مبانی نظری تحقیق

یک) هوش فرهنگی

هوش فرهنگی شکل ویژه‌ای از هوش است که در آن به کسب توانایی، ارائه دلیل و رفتار و عمل مؤثر در موقعیتهای ویژه از طریق تفاوت و تنوع فرهنگی تأکید می‌شود. این مهارتها شامل پذیرش سطح مشخص و ویژه‌ای از عوامل اشتباه میان فرهنگی، تعلیق در قضاوت و داوری ارزشهای فرهنگی و تمایل برای استنباط و ادراک تفاوتهای فرهنگی می‌باشند. به علاوه، هوش فرهنگی بیانگر یک سیستم در عملکرد متقابل دانش و آگاهی و مهارتها بوده که از طریق الگوی فراشناختی فرهنگی به یکدیگر مرتبط شده، افراد می‌توانند با محیط خود تطبیق و سازگاری داشته باشند و انتخاب و شکل‌گیری مفاهیم و جنبه‌های فرهنگی در آنها مد نظر است. (باکر، فورر و لین،¹ 2015: 262)

نظریه‌های متعددی برای توجیه این جنبه از هوش توسط اندیشمندان این رویکرد وضع شده است که در ادامه به مهم‌ترین نظریه موجود اشاره می‌شود. *آننگ* و همکاران (2007) هوش فرهنگی را در چهار مؤلفه تبیین کرده و معتقدند که هوش فرهنگی، ساختاری چند بعدی دارد که شامل موارد ذیل است:

الف) مؤلفه فراشناختی: هوش فرهنگی فراشناختی بدین معناست که فرد چگونه تجربه‌های میان فرهنگی را درک می‌کند. این راهبرد شامل تدوین راهبرد پیش از برخورد میان فرهنگی، بررسی مفروضه‌های در حین برخورد و تعدیل نقشه‌های ذهنی در صورت متفاوت بودن تجارب واقعی از انتظارات پیشین است. الگوی فراشناختی شامل علایم و نشانه‌های آگاهی و هوشیاری فرهنگی فرد در مرحله تعامل با افراد با پیش‌زمینه‌های فرهنگی دیگر است. *آننگ* و همکاران (2006) این عامل را به عنوان فرایندهایی توصیف کرده‌اند که افراد از آن در جهت کسب آگاهی و استنباط و ادراک دانش فرهنگی بهره می‌گیرند. در افراد دارای آگاهی و هوشمندی در هوش فرهنگی فراشناختی، پاسخ به فرضیات فراشناختی بازتابی از رشد و گسترش دانش و آگاهی و مهارتهای فرهنگی در مرحله ایجاد تعامل با افراد از فرهنگهای دیگر است. (باکر و همکاران، 2015: 261)

ب) مؤلفه شناختی: هوش فرهنگی شناختی بیانگر درک فرد از شباهتها و تفاوتهای فرهنگی است و دانش عمومی و نقشه‌های ذهنی و شناختی فرد از فرهنگهای دیگر را نشان می‌دهد. باید توجه داشت که هر کس در بدو ورود به فرهنگ خارجی نیاز دارد در مورد راه‌های نفوذ به لایه‌های درونی آن فرهنگ اطلاعات لازم را کسب کند. به ویژه آنکه، مهم‌ترین نکته در برقراری ارتباط یافتن نقاط اشتراک با طرف مقابل و

تأکید بر آنهاست. از این رو، هوش فرهنگی شناختی به فرد اجازه می‌دهد اشتراکهای فرهنگی را درک کرده و از آنها در برقراری ارتباط بهره‌گیرد (نابیجی و عباسعلی‌زاده، 1390: 31). هوش فرهنگی به صورت شناختی یک صلاحیت و شایستگی بر اساس هنجارهای دانش و آگاهی، الگوهای راهبردی موجود و قراردادها بوده که در مجموعه فرهنگهای مختلف به کار رفته و از طریق تجربه آموزشی و فردی کسب می‌شود. این مسئله شامل دانش و آگاهی از نظامهای اقتصادی، اجتماعی و قانونی در فرهنگهای مختلف بوده که همانند سیستم ارزش در فرهنگهاست. (باکر و همکاران، 2015: 262)

ج) مؤلفه انگیزشی: در هوش فرهنگی انگیزشی، قابلیت توجه مستقیم و انرژی به سمت یادگیری در مورد عملکردها در موقعیتهای ویژه از طریق تفاوتهای فرهنگی مشخص می‌شود. افراد با بالا بودن هوش فرهنگی انگیزشی به طور ذاتی علاقه‌مند به ایجاد موقعیتهای میان فرهنگی بوده و از اثربخشی الگوی میان فرهنگی به صورت فردی اطمینان حاصل می‌شود. امتیاز بالا روی بعد هوش فرهنگی انگیزشی بیانگر سطح بالایی از خودکارآمدی و سودمندی است (همان). به بیانی دیگر؛ هوش فرهنگی انگیزشی نشان‌دهنده علاقه فرد به آزمودن فرهنگهای دیگر و تعامل با افرادی از فرهنگهای مختلف است. بر اساس این بعد هوش فرهنگی، افراد تنها زمانی از عهده تعاملهای اثربخش فرهنگی برمی‌آیند که انگیزش و اعتماد به نفس زیادی داشته و به توانایی خود ایمان و باور دارند.

د) مؤلفه رفتاری: این رفتار قابلیت فرد برای سازگاری با آن دسته از رفتارهای کلامی و غیر کلامی را در بر می‌گیرد که برای برخورد با فرهنگهای مختلف مناسب‌اند. افراد می‌توانند با نشان دادن شناخت خود از فرهنگ میزبانان، میهمانان یا همکارانشان، آنان را خلع سلاح کنند. از این رو، اعمال و رفتار افراد باید بیانگر آمادگی آنها برای ورود به دنیای درون دیگران باشد (نابیجی و عباسعلی‌زاده، 1390: 31). در نهایت، هوش فرهنگی رفتاری به قابلیت نشان دادن رفتار کلامی و غیر کلامی مناسب در زمان تعامل افراد با یکدیگر از فرهنگهای مختلف اشاره دارد. بالا بودن هوش فرهنگی رفتاری در الگوهای میان فرهنگی و به دلیل ایجاد قابلیت‌های ارتباطی مناسب کلامی و غیر کلامی مورد توجه قرار می‌گیرد. این افراد در مورد چگونگی استفاده از کلمات مناسب به صورت فرهنگی، تن صدا، ژست و قیافه و بیان کلمات با حرکت‌های صورت اطلاع و آگاهی دارند. (باکر و همکاران، 2015: 262)

دو) سبکهای هویت

برزونسکی الگویی را مطرح می‌کند که به تفاوت در فرایندهای شناختی - اجتماعی جوانان در ساخت، نگهداری و انطباق هویت خودشان تأکید دارند. این الگوی شناختی - اجتماعی به تفاوت برجسته در درگیری یا اجتناب افراد از تکالیف مختلف همچون: تصمیم‌گیری، حل مسائل شخصی و موضوعات هویت اشاره می‌کند. این فرایندسازی یا سبک هویت شامل سازوکارهایی است که اطلاعات و تجارب

113 ♦ رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ...

مرتبط با خود را کدگذاری، پردازش، سازماندهی و مرور می‌کند. فرایندهای متفاوت فرض شده حداقل در سه سطح (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگمی - اجتنابی) به کار می‌رود. اکثر اجزای آنها شامل پاسخهای شناختی - رفتاری خاص است که افراد در زندگی روزمره خود به کار می‌برند. راهبردهای شناختی - رفتاری مجموعه سازمان‌یافته از این واحدهای شناختی - رفتاری است. در اکثر موارد سبک هویت به راهبردهایی اشاره می‌کند که فرد به طور مشخص به کار می‌برد یا ترجیح می‌دهد به کار ببرد. (نقل از: حسین‌زاده، 1378)

برزونسکی طبق این الگو سه فرایندسازی یا سبک هویت را مشخص کرده است. سبک هویت اطلاعاتی: افراد با این سبک آگاهانه، به طور فعال به جستجوی اطلاعات و ارزیابی آنها پرداخته و سپس اطلاعات مناسب خود را ارزیابی می‌کنند. این افراد نسبت به دیگران از آمادگی بیشتری برای حل مسائل و مشکلات شخصی برخوردارند و از راهبردهای مقابله‌ای متمرکز بر مسئله استفاده می‌کنند، این افراد در خانواده‌های با سبک فرزندپروری اقتدار منطقی بزرگ شده‌اند. والدین دارای سبک اقتدار منطقی گرایش به مجموعه معیارها و نظارت مشخص و روشن دارند، ضمن اینکه در یک جو عاطفی مناسب، انتظارات و تقاضای واضحی از فرزندان خود دارند. (گنجی و همکاران، 1390: 101)

سبک هویت هنجاری: نوجوانانی که از سبک هویت هنجاری استفاده می‌کنند، در موضوعات هویت و تصمیم‌گیری به هم‌نویی با انتظارات و دستورات افراد مهم و گروههای مرجع می‌پردازند. آنان به طور خودکار ارزشها و عقاید را بدون ارزیابی آگاهانه می‌پذیرند و درونی می‌کنند و ظاهراً تحمل کمی برای مواجهه با موفقیت‌های جدید و مبهم و نیاز بالایی برای بسته نگه‌داشتن ساختار خودشان دارند. افراد با این سبک هویت، هویت خود را بیشتر روی اسناد جمعی (مذهب، کشورم و...) تعریف می‌کنند. (بروز، 1394: 112)

سبک هویت سردرگمی - اجتنابی: این افراد تعلل و درنگ زیادی دارند و همچنین تا حد ممکن سعی در اجتناب از پرداختن به موضوعات هویت و تصمیم‌گیری دارند. اگر این تعلل طولانی‌مدت باشد، تقاضای موقعیتی باعث واکنشهای رفتاری در آن می‌شود. (همان)

سه) کمک‌طلبی تحصیلی

کمک‌طلبی یکی از راهبردهای مهم یادگیری خودتنظیمی است که نقش عمده‌ای در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. ایمر (1983) معتقد است که کمک‌طلبی نوعی تلاش است؛ یعنی شخص به طور فعالانه از امکانات موجود برای افزایش احتمال موفقیت در آینده استفاده می‌کند. کمک‌طلبی، نوعی رفتار پیشرفت که مستلزم جستجو و استفاده از یک راهبرد برای رسیدن به موفقیت است، در نظر گرفته شده است. یکی از مشخصه‌های ویژه یادگیرندگان خودتنظیم در کلاس درس، توانایی استفاده از افراد دیگر به عنوان منبعی برای مقابله با ابهام و دشواری در فرایند یادگیری است. برای اقدام به کمک‌طلبی، دانش‌آموزان باید از نیاز خود به کمک آگاه باشند (فراشناخت)؛ تصمیم بگیرند که از دیگران

کمک بخواهند (انگیزش) و راهبردهایی را برای فراخوانی کمک از شخص دیگر به کار ببرند (رفتار) (برسن و همکاران، 2013 به نقل از آرام فرو زینالی، 1394). کمک‌طلبی به‌عنوان یک فرایند اجتماعی - تعاملی در نظر گرفته شده است. در واقع؛ این رفتار مستلزم وجود افراد دیگری است که دانش آموز با آنها تعامل و روابط اجتماعی داشته و در خلال این تعاملات از آنها کمک می‌گیرد و از این نظر، رفتار کمک‌طلبی نشانگر تأثیر عوامل اجتماعی بر یادگیری و تحول ذهنی دانش آموز است (ویلیامز و تاکاکو، 2013). گال و نیومن (1990)، کمک‌طلبی را یکی از راهبردهای یادگیری می‌دانند که دانش‌آموزان با استفاده از آن می‌توانند مسائل و مشکلات یادگیری و تحصیلی خود را تشخیص داده، از طریق پرسش و کمک گرفتن از دیگران در جهت رفع آن اقدام کنند. آنان می‌توانند از این راهبرد برای تبحر یافتن بر مهارتها و یادگیری بهتر استفاده کنند (ویلیامز و تاکاکو، 2013). دانش‌آموزان زمانی که به کمک نیازمندند و تقاضای کمک می‌کنند، نه تنها مشکلات تحصیلی شان کاهش می‌یابد، بلکه دانش و مهارتهایی را کسب می‌کنند که در حل مسئله به آنها کمک می‌کند.

به نظر نیومن (2000)، کمک‌طلبی فرض اساسی نظریه فرهنگی - اجتماعی ویگوتسکی در خصوص رشد شناختی است. به نظر ویگوتسکی، مجموعه رشد شناختی کودک با تجربه‌های اجتماعی پیوندی یکپارچه دارد. یکی از مفاهیم نظریه ویگوتسکی، منطقه تقریبی رشد نام دارد. از این مفهوم تفاسیر و تلقی‌های متفاوتی صورت گرفته است؛ اما در کل، آنچه افراد تنها قادرند در ارتباط با متخصص دیگر کسب کنند را بیان می‌دارد. گفتنی است که این متخصص می‌تواند شخصی مانند بزرگسالان یا دوستان بالغ‌تر از خود آنان یا یک منبع مانند رایانه و ... باشد. به عبارتی؛ منطقه تقریبی رشد به دامنه‌ای از تکالیف گفته می‌شود که فرد به تنهایی از عهده انجام آنها بر نمی‌آید اما به کمک متخصصان قادر به انجام آنهاست. منطقه تقریبی رشد، اهمیت تعامل اجتماعی را در رشد و یادگیری نشان می‌دهد (سیف، 1389، نقل از: رنجبر، 1391). کمک‌طلبی در حوزه‌های تحصیلی، یک راهبرد مهم یادگیری است که به دلیل نقش اجرایی آن در رابطه با سایر مهارتها و راهبردها، از اهمیت بسیاری برخوردار است. دانش‌آموزی که سؤال می‌پرسد و کمک لازم در زمان نیاز به آن را به دست می‌آورد، نه تنها مشکلات تحصیلی خود را کاهش می‌دهد، بلکه در این فرایند، دانش و مهارتهایی کسب می‌کند که می‌تواند در آینده از آنها برای کمک به خود استفاده کند. (گنجی و همکاران، 1390: 98)

2. ادبیات تجربی تحقیق

آهنگری و عبدلی سلطان احمدی (1396) در تحقیقی به بررسی رابطه هوش فرهنگی بر انزوای تحصیلی به واسطه سازگاری تحصیلی در بین دانشجویان غیر بومی دانشگاه آزاد ارومیه پرداختند. نتایج آزمون مدل ساختاری نشان داد که بین هوش فرهنگی و سازگاری تحصیلی رابطه مثبت و بین سازگاری تحصیلی با انزوای تحصیلی رابطه منفی برقرار است. همچنین هوش فرهنگی به واسطه سازگاری تحصیلی، اثر معنادار غیر مستقیم بر انزوای تحصیلی دارد. گنجی و همکاران (1390) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که از بین مؤلفه‌های پنج‌گانه سلامت (انسجام، پذیرش، مشارکت، شکوفایی و انطباق)، پذیرش اجتماعی همراه با

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... ♦ 115

هر سه سبک هویت (اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی) می‌توانند اجتناب از کمک‌طلبی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند؛ به طوری که متغیرهای پذیرش اجتماعی، سبک هویت هنجاری و اطلاعاتی نقش کاهشی و متغیر سبک هویت اجتنابی در تغییرات اجتناب از کمک‌طلبی دانش‌آموزان در درس ریاضی نقش افزایشی داشته‌اند. اخلاقی‌نیا و همکاران (1392) در پژوهشی به بررسی رابطه جهت‌گیری هدف پیشرفت و کم‌رویی با اجتناب از کمک‌طلبی تحصیلی پرداختند. یافته‌های تحقیق آنان نشان داد که کم‌رویی و جهت‌گیری اجتناب از عملکرد، به طور معنادار اجتناب از کمک‌طلبی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج حاکی از اهمیت توجه به متغیرهای انگیزشی - اجتماعی (جهت‌گیری هدف پیشرفت) و شخصیتی (کم‌رویی) در رفتار اجتناب از کمک‌طلبی تحصیلی بود. حسینی و موسوی (1383) نشان دادند که اغلب دانشجویان غیر بومی از مشکلات سازگاری، سلامت روان و احساس تنهایی رنج می‌برند؛ لذا مطالعه عوامل مؤثر بر احساس انزوای تحصیلی و تنهایی دانشجویان غیر بومی می‌تواند در ارتقای سلامت روانی دانشجویان غیر بومی مؤثر واقع شود.

شنکی و همکاران (2015) درباره کمک‌طلبی در درس ریاضی و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نوجوان، به این نتیجه رسیدند که میان کمک‌طلبی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. ریان و شین (2011) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که هر چه دانش‌آموزان از دیگران بیشتر درخواست کمک می‌کنند، از پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردارند و برعکس، هرچه دانش‌آموزان از دیگران کمتر درخواست کمک می‌کنند؛ پیشرفت تحصیلی پایین‌تری دارند.

در زمینه تأثیر هوش فرهنگی سازگاری بین فرهنگی، هارینسون و بورور (2011) نشان دادند که دانشجویان خارجی با هوش فرهنگی بالا، توانایی سازگاری بهتر و لذا استرس دوری از خانه کمتری دارند. استوک (2013) نیز نشان داد دانشجویانی که دارای هوش فرهنگی بالاتری‌اند، فرسودگی ناشی از فشار تحصیلی کمتری دارند. نتایج تحقیق ابورمضان (2015) نیز نشان داد دانشجویان دارای هوش فرهنگی بالا، استرس فرهنگ‌پذیری کمتری در دانشگاه‌های خارجی داشته و می‌توانند با سایر دانشجویان همکاری و تعامل مناسب داشته باشند.

ج) روش

1. طرح پژوهش، جامعه و نمونه آماری

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های همبستگی با استفاده از روش «الگویابی معادلات ساختاری» است. روش الگویابی معادلات ساختاری در دو مرحله به آزمون الگو می‌پردازد که شامل آزمون الگوی اندازه‌گیری و ساختاری است. در پژوهش حاضر از نسل دوم روش‌های الگویابی معادلات ساختاری؛ یعنی روش «کمترین مجذورات جزئی» برای آزمون الگوی اندازه‌گیری و فرضیه‌های پژوهش استفاده شده است. برای تجزیه و

تحلیل داده‌ها به روش پی.ال.اس، از نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان غیر بومی دوره کارشناسی دانشگاه آزاد ارومیه تشکیل می‌دادند. معیار غیر بومی بودن بر حسب افرادی سنجش شد که ساکن شهر ارومیه نبودند که تعداد کل آنها 475 نفر بود و بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعداد 210 نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. میانگین سنی این افراد 19 سال بود.

2. ابزار

یک) پرسشنامه کمک‌طلبی تحصیلی

این پرسشنامه توسط ریان و پینتریچ (1997) طراحی شده است. پرسشنامه کمک‌طلبی دارای دو بعد پذیرش کمک‌طلبی و اجتناب از کمک است و هر بعد، هفت گویه دارد که با استفاده از مقیاس درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. ریان و پینتریچ (1997) با روش آلفای کرونباخ، اعتبار مقیاس اجتناب از کمک‌طلبی را 0/89 گزارش کردند. روایی بُعد اجتناب از کمک‌طلبی به روش چرخش واریماکس انجام شد و نشان داد عامل اجتناب از کمک‌طلبی 27 درصد واریانس کل را تبیین می‌کند. در نسخه فارسی، قدم‌پور (1382) اعتبار مقیاس را برای محققان ایرانی تأیید کرده است. در مطالعه حاضر، برای بررسی پایایی ابزار از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد و به ترتیب مقادیر 0/79 و 0/81 برای کمک‌طلبی و اجتناب از کمک به دست آمد.

دو) پرسشنامه سبک‌های هویت

برزونسکی (1992، نقل از: کروسنی و همکاران،¹ 2009) برای سنجش سبک‌های هویتی افراد و شیوه ارجاعی آنان در مواجهه با تکالیف رشدی، پرسشنامه سبک‌های هویت² را طراحی کرد. این پرسشنامه دارای 40 سؤال است و سه سبک هویتی اطلاعاتی، هنجاری، سردرگم/اجتنابی و تعهد را ارزیابی می‌کند. پاسخها بر اساس مقیاس لیکرتی پنج‌درجه‌ای (از کاملاً مخالفم=1، تا حدودی مخالفم=2، مطمئن نیستم=3، تا حدودی موافقم=4، کاملاً موافقم=5) تنظیم شده است. وایت و همکاران (1998، نقل از: حجازی و قرناش،³ 1385) آلفای کرونباخ³ 0/59، 0/64 و 0/78 را برای سبک هویت اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی و آلفای کرونباخ 0/76 را برای تعهد در پرسشنامه (ISI-6G) به دست آوردند. غضنفری (1383) به هنجاریابی پرسشنامه (ISI-6G) در بین دانش‌آموزان دبیرستانی در اصفهان پرداخت. وی در تحلیل عاملی با روش مؤلفه‌های اصلی، سه عامل قوی بارز و ویژه بالاتر از یک را استخراج کرد که جمعاً 26/3 درصد واریانس را تبیین می‌کرد و ضریب آلفای به دست آمده برای کل پرسشنامه نیز 0/74 بود. در مطالعه حاضر، ضریب آلفای کلی 0/70 بود.

1. Crocetti & et.al
2. Identity Style Inventory (ISI)
3. Cronbach Alpha

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... ♦ 117

خرده‌مقیاس سبک هویت اطلاعاتی 0/73، خرده‌مقیاس سبک هویت هنجاری 0/60 و خرده‌مقیاس سبک هویت سردرگم 0/69 بود. 11 سؤال به سبک هویت اطلاعاتی (سؤالات 2-5-6-16-18-25-26-30-33-35)، 9 سؤال به سبک هویت هنجاری (سؤالات 4-10-19-21-23-28-32-34-40)، 10 سؤال به سبک هویت سردرگم/اجتنابی (سؤالات 3-8-13-17-24-27-29-31-36-38) و 10 سؤال نیز به مقیاس تعهد (سؤالات 1-7-9-11-12-14-15-20-22-39) اختصاص داده شده است. سؤالات 9، 11، 14 و 20 به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

سه) پرسشنامه هوش فرهنگی

این پرسشنامه با 20 گویه، توسط آنگک و همکاران در سال 2004 برای سنجش هوش فرهنگی طراحی شده است. این ابزار دارای چهار مؤلفه راهبرد یا فراشناخت (سؤالات 1 تا 5)، دانش یا شناخت (سؤالات 6 تا 10)، انگیزش فرهنگی (سؤالات 11 تا 15) و رفتار فرهنگی (سؤالات 16 تا 20) است که در قالب طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. آنگک در مطالعه اولیه خود مقادیر آلفای کرونباخ را برای فراشناخت 0/76، برای شناخت 0/84، برای انگیزش 0/76 و برای رفتار فرهنگی 0/83 گزارش کرد (آنگک و وندینه، 2008) که نشانگر برخوردار بودن از پایایی مناسب است. گفتنی است که این ابزار در جامعه ایرانی و در بین دانشجویان هنجاریابی شده است. عسگری و روشنی (1391) در پژوهش خود روایی و پایایی این ابزار را تأیید کرده‌اند. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی پایایی ابزار از آزمون آلفای کرونباخ برای دانشجویان غیر بومی استفاده شد و به ترتیب مقادیر 0/77، 0/82، 0/79 و 0/80 برای ابعاد فراشناخت، شناخت، انگیزش و رفتار به دست آمد.

د) یافته‌ها

1. بررسی و آزمون الگوی اندازه‌گیری

روش پی‌اچ‌اس نیز همانند روش لیزرل، از دو بخش تشکیل شده است. در بخش اول به بررسی الگوی اندازه‌گیری؛ یعنی اعتبار (همسانی درونی) و روایی (اعتبار واگرا) سازه‌ها و ابزارهای پژوهش پرداخته می‌شود. برای بررسی اعتبار سازه‌ها، فرنل و لاکر¹ (1981) سه ملاک اعتبار هر یک از گویه‌ها، اعتبار ترکیبی هر یک از سازه‌ها و متوسط واریانس استخراج‌شده² را پیشنهاد می‌کنند. در مورد اعتبار هر یک از گویه‌ها، بار عاملی 0/6 و بیشتر هر گویه در تحلیل عاملی تأییدی نشانگر سازه خوب تعریف شده است. برای بررسی

1. Fornell & Larcker

2. Average Variance Extracted (AVE)

118 ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی 26

اعتبار ترکیبی هر یک از سازه‌ها از ضریب دیلون - گلداشتاين (pc) استفاده شد که مقادیر قابل پذیرش آن باید 0/7 یا بیشتر باشد و برای متوسط واریانس استخراج شده نیز 0/5 و بیشتر را توصیه می‌کنند. در جدول 1، بارهای عاملی، اعتبار ترکیبی و متوسط واریانس استخراج شده هر یک از سازه‌ها ارائه شده‌اند. در این جدول گویه‌هایی که بار عاملی کمتر از 0/6 داشتند از تحلیل حذف شدند (سؤال 30 از سبک هویت اطلاعاتی و سؤال 4 از هنجاری). مقادیر جدول 1 نشان‌دهنده اعتبار کافی سازه‌هاست.

جدول 1: بارهای عاملی، پایایی ترکیبی و متوسط واریانس استخراج شده گویه‌ها

سبک اطلاعاتی	بار عاملی	سبک هنجاری	بار عاملی	سبک سر در گیم	بار عاملی	پذیرش کمک	بار عاملی	اجتناب از کمک	بار عاملی
2	0/75	10	0/80	24	0/76	1	0/71	2	0/75
5	0/77	19	0/69	27	0/73	3	0/72	4	0/78
16	0/78	21	0/71	31	0/77	7	0/72	6	0/72
18	0/76	23	0/78	36	0/73	11	0/77	10	0/67
25	0/66	28	0/77	38	0/72	13	0/79	12	0/75
33	0/76	32	0/82			14	0/74		
		40	0/79						
pc	0/88		0/91		0/86		0/88		0/85
AVE	0/56		0/58		0/55		0/55		0/54
فرانشاخت	بار عاملی	شناخت	بار عاملی	اتکیزش	بار عاملی	رفتار فرهنگی	بار عاملی		
1	0/69	6	0/72	11	0/79	16	0/65		
2	0/71	7	0/70	12	0/69	17	0/65		
3	0/77	8	0/64	13	0/71	18	0/69		
4	0/67	9	0/73	14	0/78	19	0/73		
5	0/78	10	0/78	15	0/65	20	0/79		
pc	0/91		0/78		0/89		0/90		
AVE	0/59		0/64		0/57		0/69		

برای بررسی روایی واکرای سازه‌ها، اسرایت (2000) توصیه می‌کند که جذر متوسط واریانس استخراج شده یک سازه باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد. این امر نشانگر آن است که همبستگی آن سازه با نشانگرهای خود بیشتر از همبستگی اش با سازه‌های دیگر است. در جدول 2 نتایج مربوط به این ملاک ارائه شده‌اند که نشانگر روایی مناسب سازه‌هاست.

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... 119

جدول 2: ماتریس همبستگی بین متغیرهای تحقیق و شاخص جذر میانگین واریانس استخراج‌شده

متغیر	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. اطلاعاتی	0/75								
2. هنجاری	-0/26**	0/76							
3. سر در گم	-0/29**	0/46**	0/74						
4. اجتناب از کمک	-0/34**	0/22**	0/52**	0/74					
5. پذیرش کمک	0/60**	-0/17*	-0/26**	-0/53**	0/75				
6. فراشناخت	0/53**	-0/24**	-0/21**	-0/32**	0/54**	0/77			
7. شناخت	0/53**	-0/22**	-0/26**	-0/30**	0/45**	0/74**	0/80		
8. انگیزش	0/48**	-0/12	-0/19*	-0/27**	0/42**	0/70**	0/85**	0/75	
9. رفتار فرهنگی	0/55**	-0/17*	-0/17*	-0/31**	0/47**	0/71**	0/75**	0/68**	0/83

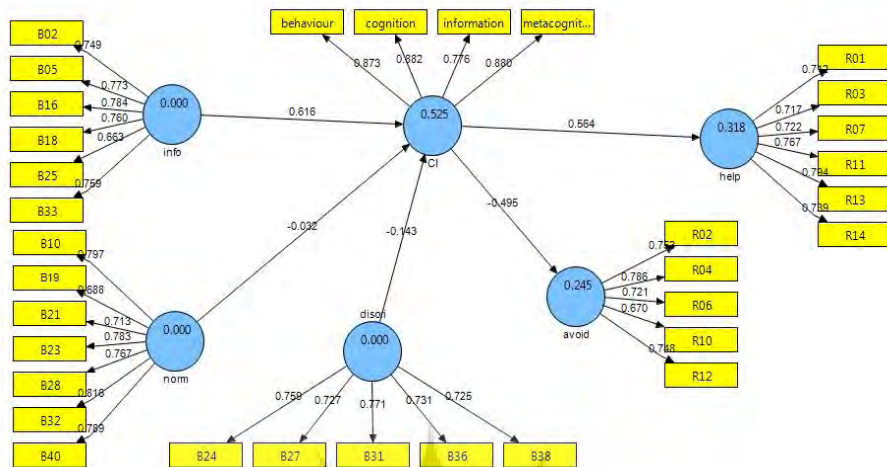
توجه: اعداد روی قطر ماتریس همبستگی جذر میانگین واریانس استخراج‌شده می‌باشند. **p<0.01, *p<0.05

جدول 2، ماتریس همبستگی بین متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد که نشان‌دهنده روابط معنادار دو در دو بین متغیرهای تحقیق است. همچنین شاخص جذر میانگین واریانس استخراج‌شده نیز مناسب است.

2. آزمون الگوی ساختاری

الگوی ساختاری پی.ال.اس و فرضیه‌های پژوهش از طریق بررسی ضرایب مسیر و مقادیر R^2 امکان‌پذیر است (چن، 1988)، همچنین از روش بوت استرپ¹ برای محاسبه مقادیر آماره تی جهت تعیین معناداری ضرایب مسیر استفاده شد که در شکل 1 نشان داده شده است. شکل 1، مدل آزمون شده تحقیق را نشان می‌دهد و بر حسب آن، در جدول 3 نتایج آزمون مدل گزارش شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل 1: مدل آزمون شده تحقیق حاضر
جدول 3: ضرایب مسیر، مقادیر تی و واریانس تبیین شده

مسیر	اثر مستقیم	اثر کل	اثر غیر مستقیم	مقادیر تی	واریانس تبیین شده	نتیجه
به روی هوش فرهنگی از:	-	-	-	-	0/52	
سبک هویت اطلاعاتی	0/62***	0/62***	-	12/45		حمایت شد
سبک هویت هنجاری	-0/03	-0/03	-	0/45		حمایت نشد
سبک هویت سردرگم	-0/14**	-0/14**	-	2/44		حمایت شد
به روی اجتناب از کمک‌طلبی از:	-	-	-	-	0/24	
هوش فرهنگی	-0/49***	-0/49***	-	11/63		حمایت شد
سبک هویت اطلاعاتی	-	-0/30***	-0/30***	9/03		حمایت شد
سبک هویت هنجاری	-	0/02	0/02	0/11		حمایت نشد
سبک هویت سردرگم	-	0/07	0/07	0/21		حمایت نشد
به روی پذیرش کمک از:	-	-	-	-	0/32	
هوش فرهنگی	0/56***	0/56***	-	16/02		حمایت شد
سبک هویت اطلاعاتی	-	0/35***	0/35***	10/04		حمایت شد
سبک هویت هنجاری	-	-0/02	-0/02	0/13		حمایت نشد
سبک هویت سردرگم	-	-0/08	-0/08	0/56		حمایت نشد

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

نتایج جدول 3 نشان می‌دهد اثر سبک هویت اطلاعاتی (0/62) و سبک هویت سردرگم (-0/14) بر هوش فرهنگی، به ترتیب به صورت مثبت و منفی معنادار است، ولی اثر سبک هویت هنجاری (-0/03) بر هوش فرهنگی معنادار نیست. اثر هوش فرهنگی (-0/49) بر اجتناب از کمک، به صورت منفی و اثر هوش فرهنگی بر پذیرش کمک (0/56) نیز معنادار است. از بین اثرات غیر مستقیم نیز اثر غیر مستقیم سبک هویت

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... ♦ 121

اطلاعاتی بر اجتناب از کمک‌طلبی (0/30-) و اثر سبک هویت اطلاعاتی بر کمک‌طلبی (0/56) معنادار است و چون این اثر از طریق متغیر میانجی هوش فرهنگی تبیین می‌شود، لذا هوش فرهنگی در روابط بین سبک هویت اطلاعاتی بر کمک‌طلبی تحصیلی نقش واسطه را دارد، ولی در روابط بین سبکهای هویت هنجاری و سر در گم، نقش واسطه هوش فرهنگی تأیید نمی‌شود.

ه) بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، مطالعه آزمون مدل ساختاری روابط بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی به واسطه هوش فرهنگی در میان دانشجویان غیر بومی دانشگاه آزاد ارومیه بود. نتایج آزمون نشان داد که بین سبکهای هویت با هوش فرهنگی رابطه وجود دارد. نتایج آزمون مدل ساختاری نشان داد بین سبکهای هویت اطلاعاتی با هوش فرهنگی رابطه مثبت، بین سبکهای هویت سر در گم با هوش فرهنگی رابطه منفی و بین سبک هویت هنجاری با هوش فرهنگی رابطه معناداری وجود ندارد. رابطه بین هویت و سبکهای هویت با هوش فرهنگی در برخی تحقیقات (ایمای و گلفاند،¹ 2010؛ کوه و همکاران،² 2009؛ چن و همکاران،³ 2011؛ نل و همکاران،⁴ 2015) نشان می‌دهد که نتایج مطالعه حاضر با برخی از جنبه‌های این تحقیقات همسو است. برای نمونه، نل و همکاران (2015) در مطالعه خود نشان دادند که بین هویت و هوش فرهنگی در میزان سازگاری بین فرهنگی دانشجویان با پیشینه فرهنگی و نژادی مختلف رابطه وجود دارد و افراد با هویت شکل‌یافته داری هوش فرهنگی بالاتری در روابط بین فرهنگی‌اند. چن و همکاران (2011) نیز نشان دادند که دانشجویان بین‌المللی با هویت‌های اطلاعاتی دارای سازگاری فرهنگی بیشتری بوده و کمتر شوک فرهنگی را تجربه می‌کنند. در تبیین رابطه مثبت بین هویت اطلاعاتی با هوش فرهنگی و رابطه منفی هویت سر در گم به هوش فرهنگی، می‌توان به مبانی نظری سبکهای هویت اشاره کرد، در این باره، برزونسکی (2003) بیان می‌کند که افراد با سبک هویت اطلاعاتی، به صورت آگاهانه و بر اساس فرایند جستجوگری به هویت خود دست‌یافته‌اند و در این فرایند به نقاط ضعف و قوت هویت خود آگاه شده و آن را با آگاهی و اعتماد پذیرفته‌اند. لذا این جنبه از هویت با مبانی نظری هوش فرهنگی نیز منطبق است؛ به طوری که ارلی و اتنگ (2003) اشاره می‌کنند که افراد دارای هوش فرهنگی بالا، بر اساس جستجوگری و مطالعه، بر نقاط ضعف و قوت فرهنگ خود و دیگران واقف بوده و با دید احترام به تمامی فرهنگها نگاه می‌کنند. این ویژگی مشترک بین سبک اطلاعاتی و هوش فرهنگی می‌تواند تبیین نظری مهمی برای رابطه سبکهای

1. Imai & Gelfand

2. Koh & Jo Nel Seph

3. Chen, Lin & Sawangpattanakul

4. Nel, Adams & De Beer

هویت و هوش فرهنگی باشد؛ در حالی که طبق دیدگاه برزونسکی (2003)، افراد با سبک هویت سر در گم، هنگام مواجه شدن با شناخت هویت خود و جستجوی منابع اطلاعاتی مقاومت کرده، از آن اجتناب می‌کنند. لذا نمی‌توانند دارای هوش فرهنگی بالاتری نیز باشند. در مورد افراد با سبک هنجاری نیز می‌توان گفت این افراد به راحتی در فشارهای گروهی هضم می‌شوند؛ نکته‌ای که در منافات با هوش فرهنگی قرار دارد. لذا نمی‌تواند با هوش فرهنگی رابطه معنادار داشته باشد.

یکی دیگر از یافته‌های پژوهش حاضر، رابطه بین هوش فرهنگی و کمک‌طلبی تحصیلی است. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که هوش فرهنگی با رفتار کمک‌طلبی، رابطه مثبت و با اجتناب از کمک‌طلبی، رابطه منفی دارد. این یافته با نتایج برخی تحقیقات (باتلر، 1998؛ ورودن و همکاران، 2010) همسو است. این تحقیقات هر چند به طور مستقیم به رابطه بین هوش فرهنگی و کمک‌طلبی اشاره نکرده‌اند، اما نشان داده‌اند که رفتار کمک‌طلبی تحت تأثیر فرهنگ افراد است و افرادی که در فرهنگشان احترام و شناخت دیگر فرهنگها ارزش محسوب می‌شود، دارای رفتار کمک‌طلبی می‌باشند. لذا می‌تواند به طور ضمنی به رابطه بین هوش فرهنگی و رفتار کمک‌طلبی اشاره کند. در تبیین رابطه مثبت بین رفتار کمک‌طلبی با هوش فرهنگی و رابطه منفی هوش فرهنگی با اجتناب از کمک، می‌توان به مبانی نظری سازگاری فرهنگی اشاره کرد. تحقیقات (هارینسون و بورور، 2011؛ استوک، 2013)، نشان داده‌اند که دانشجویان غیر بومی دارای هوش فرهنگی بالاتر، قدرت سازگاری فرهنگی بالاتری داشته، استرس کمی را در محیط‌های دانشگاهی تجربه می‌کنند و با دیگر دانشجویان تعامل اجتماعی مثبتی را دارند. در مقابل، افراد با هوش فرهنگی کم، دارای فرسودگی تحصیلی و استرس تحصیلی بیشتری بوده و نمی‌توانند با دانشجویان سایر فرهنگها رابطه داشته باشند. بدین‌سان می‌توان نتیجه گرفت افراد دارای هوش فرهنگی بالا به دلیل قدرت سازگاری بین فرهنگی، سلامت روانی و قدرت بالای تعامل اجتماعی، رفتار کمک‌طلبی مثبتی داشته و افراد با هوش فرهنگی پایین، به دلیل سازگاری بین فرهنگی پایین و عدم توانایی تعاملات بین فردی، از کمک‌طلبی اجتناب می‌کنند.

از دیگر یافته‌های تحقیق حاضر، نقش میانجی هوش فرهنگی در روابط بین سبک هویت اطلاعاتی و کمک‌طلبی تحصیلی و اجتناب از کمک‌طلبی است؛ در حالی که نقش میانجی هوش فرهنگی در روابط بین سبک‌های هویت سر در گم و هنجاری و کمک‌طلبی تأیید نشد. در این راستا، نتایج تحقیق ابورمضان (2015) نشان داد که دانشجویان بین‌المللی با هوش فرهنگی بالا، دارای توانایی سازگاری فرهنگی، تحمل فشار روانی کمتر و قدرت فرهنگ پذیری بالاتری‌اند. لذا این گروه از دانشجویان به راحتی می‌توانند با پذیرش الگوهای فرهنگی دانشگاه مرجع و گروههای قومی، در زمینه‌های تحصیلی با هم همکاری داشته باشند. از سوی دیگر، برزونسکی (2003) بیان می‌کند که افراد با سبک‌های هویت اطلاعاتی می‌توانند با گروههای مختلف قومی، فرهنگی و دینی رابطه دوستانه برقرار کنند و روابط بین فردی بالایی دارند؛ در حالی افراد با سبک‌های هویت

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... ♦ 123

هنجاری و سر در گم، فاقد این ویژگی‌ها می‌باشند. بر این اساس می‌توان گفت هوش فرهنگی می‌تواند در روابط بین سبک هویت اطلاعاتی و رفتار کمک‌طلبی نقش واسطه را داشته باشد.

پیشنهادها و محدودیتها

تحقیق حاضر نیز همچون سایر مطالعات مبتنی بر پرسشنامه با مشکل خود گزارش‌دهی و عدم قابلیت اعتماد ابزار سنجش همراه است. همچنین محدود بودن نمونه مطالعه به دانشجویان غیر بومی مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد ارومیه از دیگر محدودیت‌های تحقیق حاضر است؛ لذا می‌بایست در تعمیم نتایج آن، جانب احتیاط را رعایت کرد.

با توجه به مناسب بودن مدل مفهومی در تحقیق حاضر، پیشنهاد می‌شود مراکز آموزشی که درگیر دانشجویان غیر بومی‌اند، دوره‌های آموزش هوش فرهنگی را برای این گروه فراهم کنند. همچنین با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود دانشجویان غیر بومی در تعامل با همدیگر، به انجام کارهای گروهی تشویق شوند؛ چون کارهای گروهی می‌تواند عزت نفس و شایستگی دانشجویان را افزایش دهد و باعث کمک‌طلبی در دانشجویان شود.

محققان آتی می‌توانند نقش تعدیل‌کننده جنسیت را در روابط مدل مفهومی حاضر بررسی کنند یا متغیرهای دیگری همچون: سازگاری بین فرهنگی، سرسختی روان‌شناختی یا تقلب تحصیلی را به عنوان متغیرهای اثرپذیر از هوش فرهنگی مورد مطالعه قرار دهند.

منابع

- آرام‌فر، رسول و علی زینالی (1394). «رابطه تنیدگی تحصیلی و کمک‌طلبی آموزشی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان». *آموزش و ارزشیابی*، 8 (31): 37-48.
- آهنگری اندریان، نازیلا و عبدلی سلطان احمدی (1396). «رابطه هوش فرهنگی با انزوای تحصیلی به واسطه سازگاری تحصیلی در بین دانشجویان غیر بومی دانشگاه آزاد ارومیه». *روان‌شناسی اجتماعی*، 12 (44): 83-92.
- اخلاقی نیا، کبری؛ طالع پسند، سیاوش و بیگدلی، ایمان‌الله (1392). «رابطه جهت‌گیری هدف پیشرفت و کمرویی با اجتناب از کمک‌طلبی». *فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی*، 8 (31): 26-8.
- بازرگان، عباس و فاخته اسحاقی (1387). «تحلیل فرایند هدف‌گذاری در ارزیابی درونی کیفیت گروه‌های آموزشی». *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد*، 33 (35-12).
- پرموز، بیژن (1394). بررسی شیوه‌های سبک دلبستگی و سبک هویت نوجوانان بزهکار و مقایسه آن با نوجوانان عادی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی. دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه.
- حبیبی، رامین (1392). «تفاوت‌های جنسیتی و تغییرات تحولی در رفتار کمک‌خواهی دانش‌آموزان در درس ریاضی». *مطالعات روان‌شناسی تربیتی*، 5 (1): 65-82.
- حجازی، الهه و سهیلا فرتاش (1385). «تفاوت‌های جنسیتی در سبک‌های هویت، تعهد هویت و کیفیت دوستی». *پژوهش زنان*، 4 (2): 61-76.
- حسین‌زاده، مریم (1378). بررسی نقش تغییرات سبک‌های هویت و شیوه‌های مقابله‌ای در پشتیبانی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی تبریز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تبریز.
- حسینی، حمزه و میرحسین موسوی (1383). «مقایسه وضعیت سلامت روانی دانشجویان کارآموز پزشکی و پیراپزشکی». *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان*، 6 (13): 101-107.
- حیدری، سکینه و غلامحسین مکتبی (1390). «مقایسه هوش فرهنگی، احساس تنهایی، فرسودگی تحصیلی و سلامت روان در دانشجویان دختر کارشناسی ارشد بومی و غیر بومی». *زن و فرهنگ*، 3 (9): 45-57.
- ذکایی، محمدسعید و محمدجواد اسماعیلی (1390). «جوانان و بیگانگی تحصیلی و دانشگاهی». *تحقیقات فرهنگی*، 4 (4): 55-90.
- رنجبر، اعظم (1391). تأثیر آموزش راهبردهای یادگیری با تأکید بر مدیریت منابع بر مهارت‌های خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی درس علوم دانش‌آموزان پایه دوم راهنمایی شهر کرج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی تربیتی. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه خوارزمی تهران.
- عسگری، پرویز و خدیجه روشنی (1391). «مقایسه هوش فرهنگی، هوش هیجانی، سازگاری فردی-اجتماعی دانشجویان زن و مرد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز». *زن و فرهنگ*، 3 (12): 49-63.
- غضنفری، احمد (1383). اعتباریابی و هنجاریابی پرسشنامه سبک هویت (G-6- ISI). *فصلنامه مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی*، 12 (94-81).
- فاضلی، نعمت‌اله (1382). «بررسی تطبیقی فرهنگ دانشگاهی ایران و بریتانیا». *نامه انسان‌شناسی*، 1 (3): 93-132.
- قدم‌پور، عزت‌اله و زهره سرمد (1382). «نقش باورهای انگیزی در رفتار کمک‌طلبی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان». *روان‌شناسی*، 7 (2): 112-126.

رابطه بین سبکهای هویت و کمک‌طلبی تحصیلی ... 125

- گنجی، کامران؛ مهرداد نوانبخش و رزیتا ذبیحی (1390). «رابطه سبکهای هویت و سلامت اجتماعی با رفتار کمک‌طلبی در دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی در ریاضیات». *روان‌شناسی تربیتی*، 22 (7): 95-103.
- نائیجی، محمدجواد و منصوره عباسعلی‌زاده (1390). «هوش فرهنگی و رابطه آن با ویژگی‌های کارآفرینانه مدیران سازمانهای غیرانتفاعی در ایران». *توسعه کارآفرینی*، 3 (12): 27-44.
- Abraruzzaman, KH. (2015). "Predicting Effect of Cultural Intelligence on Acculturative Stress". *Journal of Ravishankar University*, 19-20, 23-29.
- Ahangari Andariyan, N. & J. Abdeli Soltanahmadi (2017). "The Relationship between Cultural Intelligence and Academic Isolation Due to Academic Adaptation among Non-Native Students of the University of Urmia". *Journal of Social Psychology*, 12 (44): 83-92. [Persian]
- Akhlaghi Nia, K; Tale pasand, S and Bigdeli, I (2013). **The relationship between goal orientation and shyness by avoiding helplessness**. *Journal of Advanced Psychological Research*, 8 (31), 26 - 8. [Persian]
- Asgari, P. & Kh. Roshani (2012). "Comparison of Cultural Intelligence, Emotional Intelligence, Individual and Social Adjustment of Male and Female Students of Ahwaz Islamic Azad University". *Journal of Women and Culture*, 3 (12): 49-63. [Persian]
- Ames, R. (1983). **Help-seeking and achievement orientation: Perspectives from attribution theory**. in: B. M. DePaul, A. Nadler, J. D. Fisher (Eds), *New directions in helping*, (Vol.) 2: help-seeking- (pp.165-186). New York: Academic Press.
- Ang, S, Van D, Koh, C, Ng, K.Y (2006). **The Measurement of Cultural Intelligence, L., Paper to present at the Society of Industrial and Organizational Psychologists**, Chicago, May.
- Ang, S. & L. Van Dyne (2008). **Hand Book of Cultural Intelligence: Theory, Measurement, and Applications**. New York: M.E. Shape.
- Ang, S.; L. Van Dyne, C. Koh, K.Y. Ng, K.J. Templer, C. Tay & N.A. Chandrasekar (2007). "Cultural Intelligence: its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation and Task Performance". *Management and Organization Review*, 3(3): 335-371.
- Aramfar, R. & A. Zeinali (2015). "Relationship between Educational Stress and Educational Help Seeking with Students' Academic Achievement". *Journal of Education and Evaluation*, 8 (31): 37-48. [Persian]
- Bazargan, A. & F. Eshaqi (2008). "Targeting Process Analysis in Internal Evaluation of Educational Groups Quality". *Studies in Education and Psychology*, 33: 12-35. [Persian]
- Berzonsky, M.D. (2003). "Identity Style and Well-being: Does Commitment Matter? Identity: An International". *Journal of Theory and Research*, 32: 131-142.
- Berzonsky, M.D.; J. Cieciuch, B. Duriez & B. Soenens (2011). "The How and What of Identity Formation: Association between Identity Styles and Value Orientations". *Personality and Individual Differences*, 50(2): 259-299.

- Blackmur, D. (2007). “A Critical Analysis of the UNESCO Guidelines for Quality Provision of Cross-Border Higher Education”. *Quality in Higher Education*, 13(2): 110-125.
- Bücker, J.;O. Furrer&Y. Lin (2015). “Measuring Cultural Intelligence (CQ) A New Test of the CQ Scale”. *International Journal of Cross Cultural Management*, 15(3): 154-168.
- Butler, R. (2006). “An Achievement Goal Perspective on Student Help Seeking and Teacher Help Giving in the Classroom: Theory, Research and Educational Implication”.In: karabenick and K.Newman (Eds).*Help Seeking in Academic Setting: Goals, Group and Context*. Erlbaum.
- Chen, A.S.;Y. Lin &A. Sawangpattanakul (2011). “The Relationship between Cultural Intelligence and Performance with the Mediating Effect of Culture Shock: A Case from Philippine Labourers in Taiwan”. *International Journal of Intercultural Relations*, 35: 246-258.
- Cheng, K. &C. Tsai (2011). “An Investigation of Taiwan University Students’ Perceptions of Online Academic Help Seeking and Their Web-Based Learning Self Efficacy”. *The Internet and Higher Education*, 14(3):150-157.
- Chin, W.W. (1988). “The Partial Least Squares Approach to Structural Equation Modeling”. In: G.A. Marcoulides (Ed.).*Modern Methods for Business Research*. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, New Jersey.
- Crocetti, E.;M. Rubini, M.D. Berzonsky &W. Meeus (2009). “Brief Report: The Identity Style Inventory-Validation in Italian Adolescents and College Students”. *Journal of Adolescence*, 32: 425-433.
- Earley P.C. &S. Ang (2003). **Cultural Intelligence: Individual Interactions Across Cultures**. Stanford, CA. Stanford Business Books.
- Ericson, E.H. (1986). **Identity: Youth and Crisis**. New York: Norton.
- Fazeli, N. (2003). “Comparative Study of Iranian-British Academic Culture”. *Anthropology Letter*, 1 (3): 93-132.[Persian]
- Fornell, C and Larker, DF. (1981). Evaluating structural equations models with unobservable variables and measurement error. *Journal market Res*, 18(1), 39– 50.
- Gall, Sand Newman, R. S..(1990). Children's help-seeking in the classroom; the role of motivational factors and attitudes. *Journal of Educational Psychology*, 82, 71-80.
- Ganji, K.;M. Nanbakhsh&R. Zabihi (2011). “The Relationship between Identity Styles and Social Health with Assisted Behavior in Pre-School Students in Mathematics”. *Quarterly Journal of Educational Psychology*, 22 (7): 95-103. [Persian]
- Ghadampour, E.&V. Sarmed (2003). “The Role of Motivational Beliefs in Helplessness Behavior and Academic Achievement of Students” *Journal of Psychology*, 7 (2): 112-126. [Persian]
- Ghazanfari, A (2004). Validation and standardization of identity style questionnaire (ISI-6G).*Journal of Educational Studies and Psychology*, 12, 94 - 81.[Persian]

- Habibi, R. (2013). "Investigate Gender Differences and Developmental Changes on Guidance and High School Help-Seeking Behavior of Students in Math Class". *Journal of Educational Psychology Studies*, 5 (1): 82-65. [Persian]
- Harrison, J.K. &H.H. Brower (2011). "The Impact of Cultural Intelligence and Psychological Hardiness on Homesickness among Study Abroad Students". *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 21: 41-62.
- Hejazi, E.&S. Fratash (2006). "Identify the Gender Differences in Identity Styles, Commitment and Quality of Friendship". *Women's Research*, 4 (2): 61-76. [Persian]
- Heydari, S.&A. Maktabi (2011). "Comparison of Cultural Intelligence, Loneliness, Academic Burnout, and Mental Health in Native and Non-native Students". *Journal of Women and Culture*, 3 (9): 45-57. [Persian]
- Hossein Zadeh, M. (1999). *Investigating the Role of Changes in Identity Styles and Coping Methods in Support of Academic Achievement of Pre-university Students of Tabriz*. Master Thesis. Tabriz University. [Persian]
- Hosseini, H.&M.H. Mousavi (2004). "Comparison of Mental Status of Medical Students and Paramedical Students". *Journal of Gorgan University of Medical Sciences*, 6 (13): 101-107. [Persian]
- Imai, L. &M.J. Gelfand (2010). "The Culturally Intelligent Negotiator: The Impact of Cultural Intelligence (CQ) on Negotiation Sequences and Outcomes". *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 112: 83-98.
- Karabenick, S.A. & R.S. Neuman (2010). "Seeking Help as an Adaptive Response to Learning Difficulties: Person, Situation and Development Influence". *Journal of Learning and Instruction*, 3: 653-659.
- Koh, C.;D. Joseph &A. Ang (2009). "Cultural Intelligence and Global IT Talent". In: H. Bidgoli (Ed.). *The Handbook of Technology Engagement*. New York, NY: John Wiley & Sons.
- Naiji, M.J. &M. Abbas Ali Zadeh (2011). "Cultural Intelligence and its Relationship with the Entrepreneurial Characteristics of Managers of Nonprofit Organizations in Iran". *Entrepreneurship Development Magazine*, 3 (12): 27-44. [Persian]
- Nel, N.; J.A.Nel, B.G.Adams &L.T. De Beer (2015). "Assessing Cultural Intelligence, Personality and Identity amongst Young White Afrikaans-Speaking Students: A Preliminary Study". *Journal of Human Resource Management*, 13(1): 12-29.
- Neuman, R.S.(1998). "Children Reluctance to Seek Help with School Work". *Journal of Educational Psychology*, 82: 82-100.
- Newman, R.S. (1990). "Children's Help-Seeking Classroom: the Role of Motivational Factors and Attitudes". *Journal of Educational Psychology*, 82: 71-80.
- Newman, R.S. (2000). "Social Influences on the Development of Children's Adaptive Help-Seeking: The Role of Parents, and Peers". *Developmental Review*, 20: 350-404.
- Parmouz, B. (2015). *Investigating the Style of Attachment Style and Identity Style of Delinquent Teens and Comparing it with Ordinary*

- Adolescents. Master's Thesis, Department of Psychology. Faculty of Human Sciences, Islamic Azad University, Urmia Branch.
- Ranjbar, A. (2012). **Educational Effects of Learning Strategies on Resource Management on Self-Regulatory Skills and Academic Performance in the Science of Secondary School Students in Karaj.** Master's Degree in Educational Psychology. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Kharazmi University. [Persian]
  - Reeve, J.M. (2009). **Understanding Motivation and Emotion** (5nd ed). New York, NY: Wiley.
  - Ryan A.M. & P.R. Pintrich (1997). "Should I Ask for Help? The Role of Motivation and Attitudes in Adolescents' Help Seeking in Math Class". *Journal of Educational Psychology*, 89(2):329.
  - Ryan, A.M. & H. Shin (2011). "Help Seeking Tendencies During Early Adolescence: an Examination of Motivational Correlates and Consequences for Achievement". *Learning and Instruction*, 21(2): 247-256.
  - Ryan, A.M.; P.R. Pintrich & Midgley (2001). "Avoiding Seeking Help in the Classroom Who and Why?". *Educational Psychology Review*, 13(2): 93-114.
  - Schenke, K.; A.C.Lam, A.M.Conley & S.A. Karabenick (2015). "Adolescents Help Seeking in Mathematics Classrooms: Relations between Achievement and Perceived Classroom Environmental Influences Over one School Year". *Contemporary Educational Psychology*, 41(4): 133-146.
  - Skinner, B. & M.C. Madden (2010). "Help Seeking in English Language Learning". *ELT Journal*, 64, 1: 21-31.
  - Srite, M. (2000). **The Influence of National Culture on the Acceptance and Use of Information Technologies: An Empirical Study.** Information and Management Sciences, Florida State University, USA.
  - Stokes, M. (2013). **Exploring the Relationship between Cultural Intelligence, Transformational Leadership, and Burnout in Doctorate of Education Students.** A Dissertation Presented in Partial Fulfillment Of the Requirements for the Degree Doctor of Education, Liberty University, Lynchburg, VA.
  - Verouden, N.W., P. Vonk & F.J. Meijman (2010). "Context Guides Illness-Identity: a Qualitative Analysis of Dutch University Students' Non-Help-Seeking Behavior". *Journal of Youth Adolescent*, 39(11): 13-56.
  - Williams, J.D. & S. Takaku (2013). "Help Seeking, Self efficacy and Writing Performance among College Students". *Journal of Writing Research*, 3(1): 1-18.
  - Zokaei, M.S. & M.J. Esmaili (2011). "Youth and Academic and Educational Alienation". *Quarterly Journal of Cultural Research*, 4 (4): 55-90.[Persian]
  - Zusho, A. & P.A. Barnett (2011). "Personal and Contextual Determinants of Ethnically Diverse Female High School Students' Patterns of Academic Help Seeking and Help Avoidance in English and Mathematics". *Contemporary Educational Psychology*, 36(2): 152-164.

